

JOGGYAKORLAT.

A judikatura kiemelkedő döntései.

A házasfelek megállapodhatnak az életközösségnek idegően országban vagy akár más világrészben való folytatásában és az ily megállapodásnak alapos indok nélkül való megszegése alkalmas lehet a különélésben való vétkesség megállapítására. (P. III. 1380/1936.) A bírói gyakorlat szerint a feleség nem köteles férjét idegően világrészbe követni; ez a szabály azonban csak akkor áll, ha a férj egyoldalúan tette át a házassági együttélés helyét oly messzeeső helyre, ahová őt a feleség az élet felfogása szerint követni nem tartozik, nem pedig akkor, midőn a közös lakhely ilymértü megváltoztatásához a feleség is hozzájárul.

*

Az a megállapodás, amely szerint a férj az esetre, ha a feleség bontóperbeli védekezésétől eláll, tartásdíj fizetésére kötelezi magát, törvénybe és jóerkölcsbe ütközik. Az ennek folytán előálló semmisséget a kir. Kúria hivatalból észleli. Ha azonban a házasság jogerős felbontása után a férj megígéri, hogy a lejárt részleteket megfizeti, ez egyrészt magában foglalja a jövőre járó szolgáltatás teljesítésének megígérését is, másrészt azonban ezáltal az eredetileg semmis szerződés érvényessé válik. (P. III. 5716/1936.) A quod ab initio vitiosum est, non potest convalascere elvének áttörését nem látom indokoltnak.

*

A telekkönyvi rendtartás 148. §-a a törlési keresetet csak anyagi jog oltalmára adja meg. Ennek a szakasznak a 424. sz. E. H.-ban elfogadott értelmezése az, hogy alaki jogi sérelmeket törlési perrel orvosolni nem lehet, hanem ezek reparálására a bejegyzést rendelő végzés elleni felfolyamodás szolgál. Az adott esetben az adóst a bíróság arra kötelezte, hogy a devizarendelekek korlátain belül 4450 angol fontot és kamatait megfizessen; a Magyar Nemzeti Bank megengedte, hogy az adós a marasztalási összegnek megfelelő pengőösszeget letétbe helyezhesse. Az a kérdés, vajjon az ítélet és a Magyar Nemzeti Bank levele alapján a bekebelezés el volt-e rendelhető, törlési per tárgyává nem tehető alaki jogi kérdés. (P. V. 1422/1936.)

*

A bérleti jogviszonyból folyó használati igény nem alkalmas annak megakadályozására, hogy a bérbeadó hitelezői az ingókból magukat kielégíthessék és így ezen az alapon igényper indításának nincsen helye. (P. V. 2203/1936.)

*

A rádió útján való közlés engedélyezése esetében a közlendő műnek hangszóró útján nyilvános előadásához való jogot átengedettnek kell tekinteni, kivéve, ha a nyilvános előadásnak anyagi haszon szerzése a közvetlen célja. E kivétel hiányában ugyanis a nyilvános előadás eszközlője a szerző hátrányára méltánytalanul jutna anyagi előnyhöz. Ha tehát a kávéház a fogyasztóközönség számára hangszóró útján közvetíti a rádión leadott zeneműveket, anélkül, hogy szerzői jogdíjat fizetett volna: úgy szerzői jog bitorlása forog fenn. (P. I. 1767/1936.)

*

Ha valamely cég szövegének egy szava az illető vállalatnak a forgalomban általánosan elfogadott megjelölésévé vált, úgy ez a vállalat erre a szóra személyiségi jogi, névvédelmet formálhat. A névvédelem ugyanis kiterjed a kereskedelmi nevekre (cégekre) is és nincs csupán arra az esetre korlátozva, ha a jogosulatlan használat a teljes nevet öleli fel. A névvédelem a név alkatrészeire is kiterjed, amint az világosan egy meghatározott név viselőjére (személyre vagy vállalatra) utal. Ebből folyóan elég a név azon vezérmotívumának, ható elemének vagy rövidítésének jogosulatlan használata, amely a forgalom általánosan elismerése szerint a jogosított nevének és vállalatának a forgalomban rövid megjelölésére szolgál. A „Mira” szót tehát, amely egy keserűvízforrás rt. cégszövegében fordul elő és általánosan ismertté vált, nem lehet cipőkrém jelzésére felhasználni. Nem jön számba, hogy e két vállalat egymásnak nem versenytársa, mivel a védelem nem versenyjogi, hanem személyjogi jellegű. Egyébként a védjegy törvény 10. §-a szerint sem lehet más termelő, iparos, vagy kereskedő nevéét, cégét, címerét vagy üzletének megjelölését az illető beleegyezése nélkül áruk megjelölésére használni. (P. IV. 2146/1936.)

*

Kizsákmányolás fennforgásához nem szolgál alapul az ügyletkötő félnek a másik fél nyomasztó helyzetéről való pusztá tudomása, hanem szükséges ehhez a kényszerhelyzet kihasználása. (P. II. 2408/1936.)

*

Részletfizetés teljesítése a gazdasági válság előtt elvállalt kötelezettségre olyankor, midőn a fizetés már a gazdasági válság folyamán, sőt annak csúcspontján jogfenntartás nélkül történt, az alapkötelelem megerősítését jelenti és kizárja a gazdasági lehetetlenülés címén támasztott kötelemmérséklő igényt. (P. I. 2219/1936.)

*

Ingatlanak írásbeli szerződés nélkül való átruházása azon a címen sem érvényes, hogy az átruházó az ingatlannal egy

tartozását kívánta rendezni. Az eredeti tartozás tehát változatlanul fennáll. (P. V. 394/1936.)

*

Az italmérési engedélynek nem tiltott átruházása az, ha a korábbi engedélyes jogosítványáról lemond és ennek folytán a pénzügyi hatóság az engedélyt ugyanarra a helyiségre másnak adja meg, mert ebben az esetben az új italmérő az italmérést nem a korábbi engedélyes jogosítványa alapján gyakorolja, hanem ezzel a joggal őt az engedélyt kiadó hatóság ruhazza fel, amelyre a tilalom felállításánál szem előli tartott érdek védelmét a törvény bizta. Nincs tehát jogi akadály a olyan megegyezésnek, amely arra irányul, hogy az italmérési engedélynek törvényszerű úton való megszerzését a korábbi engedélyes lemondásával lehetővé tegye. A megegyezés érvényét nem érinti az a körülmény, hogy a felek a megállapodást a korcsmaüzlet átruházásának jelölték meg vagy minősítették. A korcsmaüzlet, mint kereseti lehetőséget nyújtó tényező összessége, önmagában véve gazdasági érték. Ezért nincs helye oly keresetnek, amely a korcsmaüzlet vételárából az ingóságok értékének levonása után fennmaradó részt jogtalan gazdagodás címén igényli vissza. (P. IV. 1011/1936.)

Ha az ingatlanadásvételi szerződés nem tartalmaz kikötést arranéze, hogy a fizetés elmaradása az eladót a szerződéstől való elállásra feljogosítja, az eladó csak akkor állhat el fizetési késedelem esetén a szerződéstől, ha egyáltalában ki van zárva a lehetősége annak, hogy a vevő teljesíteni tud, vagy ha a teljesítés elmaradása miatt az adásvételi szerződés az eladóra nézve érdekét veszítette. Ez az eset nem áll fenn akkor, ha a vételár jelzálogilag biztosítva van, ha ugyan ez a biztosítás épen az eladó elsőbbségi engedélye alapján nem is első helyen történt. Az a körülmény, amely szerint a vevőnek adósságai vannak és birtokai védetté vannak nyilvánítva, nem teszi kizárta azt, hogy a vevő fizessen, mert hiszen a védettség mellett is mód van arra, hogy az eladó követelését érvényesíthesse. (P. V. 561/1936.)

A P. V. 231/1936. sz. ítélet szerint bírói árverésnek anyagi jogi okból való érvénytelenítése akkor sincs kizárva, ha a sérelmet felfolyamodás útján perenkívül is orvosolni lehetett volna. A peres és perenkívüli út viszonya tehát itt más, mint a jelen szemlénkben fentebb közölt döntés tanúsága szerint a telekkönyvi törlési keresetnél. A fenti ítélet foglalkozik avval a kérdéssel is, hogy árverési vétel érvénytelenítése esetében az eredeti állapot mily módon állítandó helyre. Felperes visszakapja a jogtalanul elárverezett ingatlan tulajdonjogát és birtokát elvont hasznaival együtt, azonban az a telekkönyvi állapot állítandó helyre, amelyben az elárverezett ingatlanok az árverés

megtartásakor voltak, mégis a kielégített és perben nem álló hitelezők sérelme nélkül. Az alperes viszont igényt tarthat a vételárra és költségeire, kamataival együtt, amelyeket az elárverezett ingatlanra jogszerűen fordított.

*

Az építési vállalkozó vagyoni felelőssége ellenkező kikötés hiányában kiterjed azokra a hiányokra és hibákra is, amelyek az építési tervnek az ő, mint szakértő részéről, már a vállalkozásnál felismerhető célszerűtlen volta okából keletkeztek. (P. IV. 2478/1936.)

Az a szerződés, amely szerint a hirdetési vállalat elvállalta, hogy gondoskodni fog arról, miszerint az alperesi cég áruházának nevét az ott közlekedő villamos kalauzai kikiáltás, vállalkozási szerződés. Ez a szerződés teljesítve van, ha a kikiáltás igen sok esetben megtörténik és annak, aki ily módon való hirdetésre ad megbízást, számolnia kell azzal, hogy egyes esetekben a kikiáltás elmarad. Ha tehát az elmaradás nem túlsok esetben történik meg, a vállalkozási szerződéstől elállani nem lehet. Egyébként a megrendelőnek kötelessége a teljesítés hiányaira a vállalkozót figyelmeztetni és a hiányok kiküszöbölésére felhívni. A megrendelő az adott esetben e kötelességének nem tett eleget, mert a vállalkozó felhívására nem jelölte meg, hogy mely viszonylatban, melyik kalauz nem kiáltotta ki a megrendelő áruházát, ennek hiányában pedig a vállalkozónak nem állott módjában a szükséges intézkedéseket megtenni. Így tehát a megrendelő a szerződéstől már csak ebből az okból sem állhatott el. (P. IV. 2737/1936.) Az adott jogviszonynak vállalkozási szerződéssé való minősítése megfelel a MTJ. 1580. §-a 2. bekezdésének, amely szerint a mű, amelynek előállítására vállalkozó kötelezi magát, nemcsak dolog készítésében vagy átalakításában, hanem munkával elérhető más eredményben is állhat.

*

Ha a sorrendi tárgyaláson az egyik hitelező nem kifogásolja a másik által felszámított követelést, utóbb pedig kiderül, hogy a követelés nem áll fenn, úgy a károsult hitelező perrel orvosolhatja az őt ért sérelmet, arra való tekintet nélkül, hogy a sorrendi tárgyaláson való kifogásolást elmulasztotta, mivel a kifogásolás is csak azt eredményezte volna, hogy perreutasítás következett volna be és így a per nem lett volna elkerülhető. (P. V. 351/1936.) Újabb döntés a peres és perenkívüli eljárás egymáshoz való viszonyáról.

*

A művezető, akinek a munkásfelvétel és elbocsátás is hatáskörébe tartozott, megkérdezte a munkásleányt, akar-e a

barátnője lenni. Ez a felszólítás már magában véve alkalmas volt a felperesben annak a gondolatnak a felkeltésére, hogy a művezető őt elbocsájtatja, ha kívánságának nem tesz eleget és az ebből eredő félelem oly lelki hatás kiváltására alkalmas, amely a lelki kényszer fogalmát kimeríti. A csábítás címén való kártérítés megítélésének nem akadályja, hogy a felperes a viszonyt éveken át folytatta az alperessel, amikor már tudta, hogy az alperes nős, mert felperes a viszony folytatására is a függőségi viszony hatása alatt határozta el magát és így felperes tisztességét nem veszítette el. Végül nem lehet a felperes feslettségére és züllöttségére következtetni abból sem, hogy a felperest egy alkalommal a gyár fürdőszobájában, ruha nélkül, bezárkózva találták egy férfival. Ezért a P. III. 5033/1935. sz. ítélet 800 P erkölcsi kártérítést ítélt meg a felperesnek. Ehhez az ítélethez szó fér. A függő helyzet kihasználásának megállapításához külön tényállásbeli elemek szükségesek; nem elegendő ahhoz az adott perbeli felperesnek esetleg indokolatlan félelme attól, hogy állását elveszíti; az sem okolható meg, miért kell a feslettség megállapításához többrendbeli, az ítéletben leírt esetnek fennforognia.

A kiadó ellen bűncselekmény hijján a St. 39. §-a szerint fennálló kártérítési igény feltételezi, hogy a kiadó maga, vagy annak oly szerve vagy alkalmazottja, akiért a kiadó felel, a közlés körül oly jogellenes magatartást tanúsít, amely az általános magánjog szabálya szerint kártérítési kötelezettséget von maga után. Valótlan tartalmú közlemények sajtó útján való közzététele önmagában véve ily jogellenes magatartásnak nem tekintethető. (P. VI. 5736/1935.)

Az állami és törvényhatósági tisztviselők kártérítési felelősségének megállapításához nem elegendő, hogy az eljárás szabálytalan — az adott esetben tehát, hogy gyógyszerár áthelyezésének engedélyezése a vonatkozó szabályok megsértésével történt és sérelmes valamely másik gyógyszerészre nézve —, hanem előfeltétel az is, hogy a törvényes rendelkezések megsértése vétkes kötelességszegéssel rosszhiszeműen történjék. (P. VI. 5668/1935.) Valamely jogszabály hibás értelmezése vagy téves alkalmazása az eljáró tisztviselő vétkességét és kártérítési felelősségét nem állapítja meg. (P. VI. 388/1936.)

Vélelem az, hogy a gépkocsi üzembentartója ugyanaz, mint akinek nevére a forgalmi engedély szól, ezzel a vélelemmel szemben azonban ellenbizonyításnak van helye. (P. I. 541/1936.) Ugyanily vélelmet állapít meg az üzembentartás tekintetében a bérgépkocsiüzem iparengedélye; ha e vélelemmel szemben igazolva van az, hogy az iparengedélyben szereplő jogosulton kívül csendes társ is van, úgy ez a csendes társ is felelős, mert az 1930. V. t.-c. 115. §-ának az a szabálya, hogy a csendes társ

harmadik személyekkel szemben sem jogosítva, sem kötelezve nincs, csak a vállalat ügykörébe eső ügyletekre vonatkozik és nem érinti a tiltott cselekményekből eredő kötelezettséget. (P. I. 1773/1936.) A Kúria álláspontjával szemben vitatható, hogy a csendes társ felelősségének harmadik személyekkel szemben való kizárása minden megkülönböztetés nélkül áll ügy ügyleti, mint ügyleten kívüli kötelmekre nézve.

Ügyvéd hirlapi meghurcolásáért 1000 pengő erkölcsi kártérítést állapít meg a P. VI. 1191/1936. sz. ítélet, annak dacára, hogy alperes iparkodott a sérelmet helyreigazító nyilatkozattal orvosolni.

Magasfeszültségű villamosvezeték üzembentartóját tárgyi felelősség terheli és ez alól nem mentesül a balesetet megelőző éjjelen tombolt szélvihar, mint elháríthatatlan esemény folytán, mert alperes tartozott volna nyomban a vihar elvonulása után meggyőződést szerezni arról, nem tett-e a vihar oly kárt, amelyből baleset származhatik. (P. I. 431/1936.)

A kártérítés mértékét nem csökkenti az a körülmény, hogy a sérült megmaradt munkaerejével ugyanannyit keres, mint a baleset előtt. (P. I. 362/1936.)

Veszélyes üzem fenntartója halálos baleset esetében csak akkor tartozik kártérítési kötelezettséggel, ha az elhalt egyén a kártérítést igénylőnek eltartására törvénynél vagy törvényes gyakorlatnál fogva kötelezve volt és e kötelezettségének a baleset idejében eleget is tett. A férj, akit felesége nem tartott el, csupán azon az alapon, hogy feleségének elvesztése miatt üzletvezetőt és bejárónőt volt kénytelen alkalmazni, kártérítést nem követelhet. (P. I. 1819/1936.)

Ha a szomszéd a saját telkén végrehajtott agyagbányászással okozója annak, hogy a károsult telke fokozatos leomlás veszélyének van kitéve, a szomszéd mesterséges támaszték létesítésére nem hajlandó és felperes kártérítésként vagyilagosan az ingatlan átengedése ellenében annak forgalmi értékét is igényli: úgy ez a forgalmi érték a bírói becsü időpontjában fennálló mértékben állapítandó meg. (P. VI. 5625/1935.) Kérdéses, hogy, ha a bírói becsü már akkor következett be, midőn a felperesi ingatlan leomlása már részben megtörtént: elegendő mértékben meg van-e térítve a felperes kára.

*

Ha az örökös a hagyatéki csőd kérését elmulasztja, és valamelyik hagyatéki hitelező ennek folytán károsodik, úgy az örökös az ebből eredő kárt megtéríteni tartozik. Az örökös csak addig elégítheti ki a hagyatéki költségeket és az örökös tartozásait a sorrend megtartása nélkül, amíg felteheti, hogy a hagyatékban mindegyik fedezet van. (P. I. 442/1936.)

Dr. Vági József.